

РАПТОВИЙ АРТОБСТРІЛ.

Якщо ви почули свист снаряда (він схожий більше на шурхіт), а через 2-3 секунди – вибух, одразу падайте на землю. Не панікуйте: вже те, що ви чуєте сам звук польоту, означає, що снаряд пролетів достатньо далеко від вас, а ті секунди перед вибухом лише підтвердили досить безпечну відстань. Однак наступний снаряд може впасти ближче до вас, тому замість самозаспокоєння швидко й уважно озирніться довкола: де можна заховатися надійніше?

В разі, якщо обстріл застав вас у маршрутці, тролейбусі чи трамваї слід негайно зупинити транспорт, відбігти від дороги у напрямку від будинків і споруд, і лягти на землю. Роззирніться і очима пошукайте більш надійного сховку неподалік. Перебігати слід короткими швидкими кидками одразу після наступного вибуху.

Якщо перші вибухи застали вас у дорозі на власному автомобілі не розраховуйте, що на авто ви зможете швидко втікти від обстрілу: ви ніколи не будете знати, в який бік перенесеться вогонь і чи не почнеться далі обстріл, скажімо, з мінометів. Окрім того, бензобак вашого авто додає небезпечного ризику обгоріти. Тому знов таки негайно зупиняйте машину і якнайшвидше шукайте укриття.

Не підходять для укриття такі місця:

- під'їзди будь-яких будинків, навіть невеличкі прибудовки. Від багатоповерхових / багатоквар- тирних будинків взагалі слід відбігти хоча б метрів на 30-50;
- місця під різною технікою (скажімо, під вантажівкою чи під автобусом);
- звичайні ЖЕКівські підвали будинків. Вони зовсім не пристосовані для укриття в часи авіанальотів чи ракетно-артилерійських обстрілів (йдеться про слабе перекриття, відсутність запасних виходів, вентиляції тощо). Є великий ризик опинитися під масивними завалами.

Захаращення таких підвалів тягне за собою ризик моментальної пожежі або задимленості.

В жодному разі не слід ховатися назовні під стінами сучасних будинків! Теперішні бетонні „коробки” не мають щонайменшого запасу міцності і легко розсипаються (чи „складаються”) не тільки від прямого попадання, а й навіть від сильної вибухової хвилі: є великий ризик обвалів та завалів. Не можна також ховатися під стінами офісів та магазинів! Від вибухової хвилі згори буде падати багато скла. Це не менш небезпечно, ніж металеві уламки снарядів.

Іноколи люди інстинктивно ховаються серед будь-яких штабелів, у місцях, заставлених контейнерами, захаращених ящиками, будматеріалами тощо (спрацьовує підсвідомий рефлекс: заховатися так, щоб не бачити нічого). Ця помилка небезпечна тим, що навколо вас можуть бути легкозаймисті предмети й речовини: виникає ризик опинитися серед раптової пожежі.

Вибух бомби чи снаряду у воді навіть на значній відстані є дуже небезпечним: сильний гідроудар і, як наслідок, важка контузія.

Можна заховатися в таких місцях:

- у спеціально обладнаному бомбосховищі. Від звичайного ЖЕКівського підвалу справжнє бомбосховище відрізняється товстим надійним переkritтям над головою, системою вентиляції та наявністю двох (і більше) виходів на поверхню;
- у підземному переході;
- в метро;
- в будь-якій канаві, траншеї чи ямі.

В найгіршому разі, коли в полі зору нема укриття куди можна перебігти одним швидким кидком - просто лягайте на землю і лежіть, закривши голову руками!

Переважає більшість снарядів та бомб розриваються у верхньому шарі ґрунту чи асфальту, тож осколки в момент вибуху розлітаються на висоті щонайменше 30-50 см над поверхнею.

Отже загальне правило: ваше укриття має бути хоч мінімально заглибленим і, разом з тим, має знаходитися подалі від споруд, які можуть обвалитися на вас зверху при в прямому попаданні, або можуть спалахнути. Ідеальний захист дає траншея чи канава (подібна до окопу) завглибшки 1-2 метри, на відкритому місці.

Заховавшись в укритті, лягайте і обхопіть голову руками. Трохи відкрийте рота – це вбереже від контузії при близькому розриві снаряду чи бомби.

Не панікуйте. Займіть свою психіку чимось. Можна рахувати вибухи. Знайте, що максимум після 100-го вибуху обстріл точно закінчиться. Можна спробувати подумки рахувати хвилини.

По-перше - це відволікає, по-друге, так ви зможете орієнтуватися в ситуації: артилерійський обстріл не триває вічно, щонайбільше – двадцять хвилин, авіаналіт – значно менше. В наші часи не буває довгих бомбардувань, великі групи бомбардувальників не застосовуються.

Після закінчення обстрілу (бомбардування).

Покидаючи місце схову не давайте собі розслабитися. Тепер вся ваша увага має бути сконцентованою собі під ноги! Не піднімайте з землі жодних незнайомих вам предметів! Авіабомба, ракета чи снаряд могли бути касетними!

Бойові елементи часто не розриваються при падінні, але можуть вибухнути пізніше, в руках від найменшого руху чи дотику. Вся увага – дітям і підліткам: не дайте їм підняти будь-що з-під ніг!

Укриття простішого типу - це споруди для укриття від уламків зруйнованих будинків, ударної хвилі вибуху.

До укриттів простішого типу відносяться спеціально збудовані щілини, а також підвали і інші заглиблені приміщення, **які пристосовані для захисту людей.**

У системі захисту населення особливе значення мають найпростіші укриття типу щілин. Це найбільш масові захисні споруди, що можуть бути збудовані населенням у найкоротший термін.

Щілини викопуються в ґрунті у вигляді вузьких ровів з зломами в плані під кутом 90÷120°. Довжина прямого відрізка повинна бути не більше 15 м.

Місткість щілин приймається від 10 до 50 чоловік. В щілинах місткістю до 25 чоловік робиться один вхід, а при більшій місткості два входи. Перекриття і крутості щілини повинні витримувати навантаження від ваги ґрунтової засипки товщиною 50÷60 см, бокового навантаження ґрунту і дії ударної хвилі на поверхні землі 0,51 кгс/см². Матеріали для настилу переkritтя і одягу крутизни щілин: ліс круглий, пиломатеріали, залізобетонні вироби та інші.

Щілини будують відкритими і переkritими.

Переkritа щілина захищає: надійно захищає від осколкових і кулькових бомб, від запально-вальних засобів.

Відкрита щілина - це зигзагоподібна траншея з кількох прямолінійних ділянок довжиною до 15 метрів. Глибина її - 1,8 - 2,0 м; ширина: зверху - 1,1-1,3 м, на дні - 0,8 м. Будівництво щілини починається з розмітки і трасування, тобто визначення її плану на місцевості. Копають спочатку на ширину дна. В міру заглиблення поступово підрівнюють крутизну, доводячи до потрібних параметрів. Стінки (крутизну) щілини укріплюють дошками, жердинами, очеретом, іншими наявними матеріалами. Викопаються в ґрунті у вигляді вузьких ровів з зломами в плані під кутом 90÷120°.

Коли є час і в разі потреби, щілину переkritвають колодами, шпалами або малогабаритними залізобетонними плитами. Зверху покриття влаштовують шар гідроізоляції з толю, руберойду, хлорвінілової плівки або утрамбовують шар глини і насипають шар ґрунту товщиною 50-60 см. У переkritтій щілині роблять вхід з однієї або двох сторін з дверима і тамбуром. Для вентиляції встановлюють витяжну коробку.

Нормальна місткість щілини - 10-15 чоловік.

Підвали та інші заглиблені і підземні приміщення і споруди, які пристосовуються під простіше укриття, повинні бути достатньо міцні, з огорожуючими конструкціями із не горючих матеріалів і не мати транзитних комунікацій (трубопроводів опалення і забезпечення водою діаметром більше 70 мм, паропроводів більше 40 мм, кабелів високої напруги).

До укриттів в підвалах будинків рекомендується приймати 50-300 чоловік